

ARVAMUS

Võimalikest muudatustest valla hariduselu korraldamisel

KÜLLE VIKS
vallavalitsuse haridusspetsialist

Päris pikka aega levivad Türi vallas linnalegendid, mis puudutavad võimalikke ümberkorraldusi valla haridusvõrgus. Olenevalt piirkonnast või haridusasutustest on legendidel erinev sisu ning igaühel on olnud võimalus neid tõlgendada oma parima äranägemise järgi.

Kas need versioonid aga ka tegelikult vett peavad - otsustage ise.

Kohaliku omavalitsuse tegevust reguleerib kohaliku omavalitsuse korralduse seadus (KOKS). Selle seaduse § 2 järgi on kohalik omavalitsus omavalitsusüksuse demokraatlikult moodustatud võimuorganite õigus, võime ja kohustus seaduste alusel iseseisvalt korraldada ja juhtida kohalikku elu, lähtudes valla- või linnaelanike õigustatud vajadustest ja huvidest ning arvestades valla või linna arengu iseärasusi. Selles määraluses kajastuvad selgelt nii omavalitsuse õigus, võime ja kohustus korraldada kohalikku elu kui ka kohustus otsuseid teha vallakodanike huvides ja heaks ning jääda seejuures seaduste piiresse. KOKS ei reguleeri seda, mida kohalik omavalitsus võib ja peab tegema näiteks kitsamalt hariduse valdkonnas – selle sätestavad eriseadused nagu Eesti Vabariigi haridusseadus, põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, koolieelse lasteasutuse seadus, huvikooliseadus jpt. Samuti on valdkond reguleeritud paljude nimetatud seaduste alusel antud nii haridus- ja teadusministri kui sotsiaalministri määrustega, milles on omakorda määratud, kuidas peab kohaliku omavalitsuse üksus kui haridusasutuse pidaja käituma ning missuguseid ülesandeid täitma.

Seega ei ole alust neil linnalegendidel, mille järgi Türi vallas haridusvõrgu ümberkorraldamisel isetegevust tehakse – see ei oleks lihtsalt võimalik.

Kohaliku omavalitsuse üksus saab kogukonna vajaduste, huvide ja ootustega arvestada vallaelarve võimalusi ja üldisi kokkulepituid piirkondlikke arengustrateegiaid järgides.

Lõuna-Järvamaa omavalitsusüksuste ühinemise käigus lepitati küll kokku, et haridus-

asutused jätkavad tegutsemist samal moel kui enne ühinemist, kuid ühinemisejärgsed aastad on näidanud, et ilma probleemide ja pillamiseta selline korraldus läinud ei ole. Samuti on nii riigi kui Türi valla majanduslik võimekus üsna palju teisenenud ning paljuski just sel põhjusel tuleb igas valdkonnas ümberkorraldusi teha.

2007. aasta kevadel otsustati, et valla praeguse haridusvõrgu analüüsiks ning valla haridusasutustes antava hariduse sisu ja kvaliteedi analüüsiks on vajalik teha suure mahus uuringuid. Lähteülesande Türi valla hariduse valdkonna arengusuundade väljaselgitamiseks ning kehtiva arengukava valdkondlikuks analüüsiks koostas Türi vallavalitsuse kui ametiasutuse haridus- ja kultuuriosakond koostöös vallavolikogu hariduskomisjoniga ning 12. juunil 2007 sai ülesanne Türi vallavolikogu heakskiidu. Uuringud telliti Tartu Ülikoolilt. Ülikooli eksperdid pidid lepingu järgi uurima Türi valla koolide lastevanemate rahulolu valla koolides antava haridusega, kaardistama valla koolide kvaliteedinäitajad, hindama õppesuundade sisulist tasuvust, õppekavade kvaliteeti ja ajakohasust ning palju muud. Sama uuring hõlmas ka lasteaedu.

Uuringu koostamisega paralleelselt toimusid Tartu Ülikooli Türi Kolledžis ümarlauad, kus üsna tuliste vaidluste käigus analüüsiti nii Türi valla praegust haridusvõrku tervikuna kui iga haridusasutuse seisundit valla haridusmaastikualt eraldi. Aruteludele olid palutud nii valilajuhid kui ka iga haridusasutuse esindajad – kellegi seljaga ja salaja ei toimetatud. Ümarlaudadel kirjapandu kajastub samuti uuringus.

Uuringu tulemustega on võimalik igal vallakodanikul tutvuda Türi valla veebilehel www.tyri.ee, kus uuring avaneb ametlike teadaannete alt. Uuringu tulemustes avalikustati juunis 2008 ning valla haridusasutustel oli võimalik tulemustega tutvuda augustikuistel õppenõukogu koosolekutel. Siinkohal ei pea jällegi paika üks linnalegendidest – väidetavalt on ame-

tiasutusel kogu aeg olnud oluliselt rohkem informatsiooni kui uuring sisaldab ja otsused valla haridusasutuste ümberkorraldamise kohta on juba tehtud, kuid neid hoitakse saladuses. Seegi ei ole tõsi. Tõsi ei ole selline info lihtsal põhjusel, et „nema seal vallamajas“ ei tee otsuseid haridusasutuste reorganiseerimise kohta. Selliste otsuste tegemise ainuõigus on KOKSi järgi valla esindusorganil – volikogul. Kas keegi on volikogu sellekohasest otsusest midagi kuulnud-lugenud?

Siinkohal on paslik selgitada, kas ja millal volikogul sellise otsuse tegemiseks põhjust on.

Volikogu ei saa teha otsuseid n-ö tühjalt kohalt, ilma üksikasjadesse süüvimata – ta vajab otsuse tegemiseks põhjalikke analüüse ja taustinformatsiooni.

Tartu Ülikooli (TÜ) uurinud kajastub peamiselt osa õppurite ja nende vanemate rahulolu praeguse olukorraga koolides – lasteaedades. Samuti annab uuring hea ülevaate valla kehtivast demograafilisest situatsioonist. Paraku ei anna uuring vastust kõikidele otsustuste tegemiseks vajalikele küsimustele. Siit kasvabki välja järgmine samm hariduse valdkondlik arengukava koostamisel – vallavolikogu otsusega on heaks kiidetud vallavalitsuses valminud edasine tegevuskava. Tegevuskava järgi peaks ülejäänud otsuse tegemiseks vajaminev analüüs olema valmis ja vallavolikogu komisjonides arutatud detsembriks 2008.

Kui TÜ uuring keskendub peamiselt rahulolu uurimisele ning üldistustele, siis kolmapäeval volikogu heakskiidu saanud tegevuskava keskendub valla koolide hetkesituatsiooni kaardistamisele, mille oodatavaks tulemuseks on:

*On kaardistatud kogu füüsiline õpikeskkond ning saadud ülevaade tegevuskavaga hõlmatud haridusasutuste majandus- ja personalikuludest.
*On valminud ülevaade tingimustest, millega tuleb arvestada haridusasutuste majandamisel ning asutuste võimalikul ümberkorraldamisel.

*On kaardistatud tegevuskavaga hõlmatud haridusasutuste tugevused, nõrkused ja õppekorralduse erisused.

*On kaardistatud tegevuskavaga hõlmatud haridusasutuste füüsiline ja sisuline õpikeskkond ja võrreldud

Kuigi õhus on muudatuste hõngu, võivad õpilased praegu keskenduda rahulikult õpingutele.

Merit Männi

saadud tulemust vallakodanike õigustatud ootuste ja huvidega.

Selle kaardistamine on vajalik, et anda objektiivne ning nii majanduslikest, õiguslikest kui ka (hariduse) sisulistest asjaoludest lähtuv hinnang Türi valla praegusele koolivõrgule. See, et lisa-analüüse tehakse, peaks lahustama hirme ja andma kogukonnale kindluse, et „nema“ ei otsusta huupi ega otsusta otsustamise pärast.

Analüüs, mis esialgse plaani järgi detsembriks peaks valmima, seob TÜ uuringu tulemused vallavalitsuses tehtud analüüsiga.

Kui volikogu leiab, et muudatusi on vaja ning otsustab, missugused need muudatused peaksid olema (st missugune tulevane valla haridusmudel peaks välja nägema), siis ei tähenda see veel peatset mõne kooli sulgemist või ümberkujundamist. Ennekõike tähendab see valitud mudeli teoreetilist ning majanduslikest, õiguslikest ja sisulistest (hariduse sisu, nõuded, õppekavad, garantiid jms) asjaoludest kantud n-ö läbimängimist – võib-olla see mudel ei hakkakski tööle?

Siinkohal ei piirdata enam pelgalt vallavalitsuse ametnike nõu ja jõuga – appi kutsutakse spetsialistid koolidest, kelle panus seisneks uute hüpoteetiliste koolide „kokkupanemises“. Inimesed koolielu kõigipoolt on ilmselgelt selleks kõige pädevamad, osavamad ja kiiremad. Samuti on kindel, et just selles faasis suheldakse aktiivselt kogukonnaga, st selgitatakse otsuse tagamaid ning oodatakse tagasisidet. Põhiküsimuseks jääb endiselt see, kellele ja

missugust kooli me teeme?

Ja ikka veel ei saa ühtegi kooli kinni panna või ümberkujundada.

Selleks, et konkreetset otsust teha, tuleb muuta Türi valla arengukava. Eelpoolkirjeldatud tegevuste tulemuste põhjal koostatakse Türi valla arengukava osana hariduse valdkondlik arengukava, mis peab kajastama muudatuste aluseks olnud kaalutud seisukohti ning tõestama valitud uue arengusuuna õigsust ja vajalikkust. Hariduse valdkondlik arengukava hõlmab nii üldharidust kui ka huviharidust, samuti koolieelseid lasteasutusi ja noorsootööd ning vallas antavat kutse- ja kõrgharidust.

Vallavolikogu otsus saab tulevada arengukavas püstitatud eesmärkidest ning selle eeldused on, et arengukava muudatused on eelnevalt heaks kiidetud ja kinnitatud.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse järgi tehakse kooli ümberkorraldamise otsus arvestusega, et sellest on võimalik teavitada kirjalikult Haridus- ja Teadusministeeriumi, maavanemat, kooli, lapsevanemaid ja õpilasi vähemalt kuus kuud enne uue õppeaasta algust.

Sama seaduse alusel saab kooli ümberkorraldamine või ümberkujundamine toimuda järgmistel juhtudel:

*linnas või vallas on haridusnõudlus suurenenud või vähenenud;

*finantseerimisvõimalused on suurenenud või vähenenud;

ümberkorraldused haridusüsteemis;

*muud seadusest või regionaalpoliitikast tulenevad juhud.

Kooli ümberkorraldamine või ümberkujundamine saab toimuda ainult pärast õppeperioodi lõppu.

Kõik siin kirjutatu oli mõeldud kogukonnale ülevaatlikuks selgituseks. Loodan, et igasugused spekulatsioonid vähemalt mõneks ajaks vaibuvad.

Nagu ise veenduda võisite, ei ole sellekohaste otsuste tegemine niisama lihtne ja kiire. Samuti ei ole ei vallavalitsus ega volikogu sellise emotsionaalselt tundliku haridusreformimisel plaanitud diskussiooni kogukonnaga vältida ja välistada. Lihtsalt iga asi omal ajal ja õiges järjekorras. Samuti loodan, et vallarahvas ei jää käed rüpes esinduskogude otsust ootama, vaid räägib kas vallavolinike, kooli organite (hoolekogu, õppenõukogu), vallavolikogu komisjonide vms kaudu selles protsessis kaasa. Muudatuste tegemine on sidus protsess, milles vallavolikogul tuleb usaldada vallavalitsuse ettevalmistatud materjale, vallavalitsuse ametnikud omakorda peavad usaldama koolidest – lasteaedadest antavat infot ning õppurid-õpetajad-lapsevanemad peavad usaldama kooli juhtkonda, kelle kaudu väljendada oma õppeasutuse seisukohti. See on tähtis, kuna iga kodaniku meelsust ei ole võimalik ühekaupa välja selgitada ning sellisel viisil ei tekiks ka diskussiooni.

Kuna volikogu on ühel heal päeval valinud seesama rahvas, kelle huvides ühel teisel heal päeval otsuseid tegema hakatakse, siis loodan, et usaldate valla hariduselu nende kätte ja olete aktiivsed kaasa rääkima!

Rahulikku kooliaasta jätku!